

Preko košulje nosile su se dečermne od »šamaladže«, a skopčavale su se sa tri do četiri »puceta«. Ovaj haljetak šile su terzije, a i same žene, i to tako što »prođeđaju na ruke«. Starije žene nosile su dečermne plave boje, a mlađe su se odlučivale za crvenu. Ljeti su se nosili i jeleci od basme postavljeni pamukom.

Na glavi su nosile kupovnu »povezaču«, »aspurliju«, crvene boje i »sade«, bez ukrasa. Po povezači dođe šamija, koja se veže ispod vrata. Starije žene nosile su i kapu od vune, ili od »vuleta«, koju stavljaju na tjeme, onda po kapi vežu pletenice, zatim aspurliju, pa onda »debelu šamiju« (T. XXI, sl. 1). Vjerovalo se da bez te kape »nije sahi klanjati«, nije ispravno obavljati vjersku molitvu. Prilikom obavljanja kućnih poslova šamije se ne vežu, nego im se krajevi zabace na glavu, a kad se neko od muških pojavi, žene ih brže-bolje ponovo vezuju.

Prilikom odlaska u goste žene su nosile feredže od crnog štofa. Ovaj haljetak su šile terzije.

U periodu između dva svjetska rata, osim feredže, počinje se nositi i »zar«; žene su ga morale nositi čim napune 17 godina (T. XX, sl. 2).

Zimi su se nosile i dimije, koje se bitno razlikuju od današnjih. Šivale su se od basme, imale su dosta širok »tur« i uske nogavice. Prilikom obavljanja kućnih poslova »tur se zadjene za pojas«. Inače, ovaj haljetak u Janji počeo se nositi od 1918. godine (T. XX, sl. 3). U zimskom periodu žene su nosile i koporane od basme, duge do pojasa, s uskim i malo razrezanim rukavima. Preko koporana nosile su »hrku« od štofa koja je s unutrašnje strane »nalagana«, postavljena pamukom sitno prošivenim, a s prednje strane imala je »peševe«, koji se prebace jedan preko drugog pa se onda skopčaju.

U svećanim prilikama nosile su se i svilene košulje, a preko njih anterije (T. XX, sl. 4), čiji se rukavi zavrnu da se vidi svilena košulja, koja je dobro okerana. U vezi s tim priča se kako je neka žena u Janji išla na »pir«, te kako nije imala dobru košulju, nije htjela ni ručati, jer se bojala da joj se ne vidi nekvalitetna košulja. Kad se ručak završio, odmah je otišla kući, uzela je »prelu da suče svilu« i da sama sebi govori:

Predi, vezi, mlada Terlihana, ne videla
jučerašnjeg hala, đe ostade gladna
kod pilava.

Između dva svjetska rata žene i djevojke su masovno počele nositi bluze od kupovnog plätna (T. XXI, sl. 1). U ovom periodu djevojke su se opasivale »kolanima« sašivenim od pliša »teget« i »kahvaji« boje. Kolani su se skopčavali srebrenim paftama. Osim toga, one su se kitile »strukama dukata«, »čihlibarom«, merdžanima, biserom i dr. Na glavi su nosile fesiće, i to »unčar«, potkićen biserom, i »počelicu«, potkićenu dukatima. Druga polovina fesića bila je pokrivena šamijom.

I na kraju da kažemo da su žene, osim kožnih papuča koje su na prednjem dijelu bile povijene u vidu kljuna, u svečanim prilikama nosile i žute kožne čizme, a prilikom obavljanja poljoprivrednih poslova opanke »vrce« od »sirove govede kože«.

Danas se još uvijek nose dimije i bluze, a najviše su se zadržale kod starijih žena.

b) *Muška nošnja*. — Prije su muškarci ljeti nosili košulje i gaće od tkanog beza. Košulju su nosili preko gaća, a opasivali su se crvenim tkanim pojaseom od vune. Preko košulje nosili su ferme od čohe ukrašen gajtanom. Kasnije, počele su se nositi i čakšire od kupovnog platna crne boje (T. XXI, sl. 2).

Na glavi su nosili fes, a stariji ljudi i ćulah, oko kojeg su omotali »turban«, vuneni šal plave boje.

U svečanim prilikama na nogama su se nosile »kožne jemenije«, a prilikom obavljanja poljoprivrednih poslova vunene čarape i »vrce«, opanci izrađeni od »sirove govede kože«.

Zimi su se nosile suknene čakšire i gunj crne boje, a oko pojasa kožni »silah«, u koji se stavljao duhan i pribor za pušenje, nož i kratka puška.

U svečanim prilikama zimi su se nosile »dolame« od čohe sa »peševima« ukrašenim gajtanom, a za svaki dan, pamuklija sašivena od kupovnog platna i postavljena pamukom.

U periodu između dva svjetska rata bila je prava rijetkost da sebi neko sašije pantalone.⁴⁵

Danas je starinska muška nošnja izobičajena; jedino se još kod starijih ljudi može vidjeti pokoji haljetak (T. XXI, sl. 3).

SRPSKA NOŠNJA

Srpske porodice u Janji bavile su se uglavnom trgovinom i zanatstvom, što se svakako odrazilo i na način odijevanja. Materijal za izradu haljetaka je uglavnom kupovni, a način krojenja je tipično gradski.

a) *Ženska nošnja*. — U ljetnom periodu žene su svakodnevno nosile dimije, košulje, jeleke i gaće, a na nogama papuče, odnosno »lakane cipele«. Dimije su šivane od »delina« i »batista«, a košulje od tkanog beza uzvedenog »vulom« ili svilom i ispod vrata su razrezane, a oko su imale »jaku« od šifona. Preko košulje su se nosili jeleci od svile, uglavnom »krem« boje. Sprijeda se jelek nije skopčavao, a bio je ukrašen »zlatom«. Gaće su od pamučnog beza »sa turom« i nogavicama, koje su se vezivale ispod koljena. Na glavi žene su nosile fesić crvene boje.

U zimskom periodu nosile su se dimije od »debljeg štofa«, a kad izađu iz kuće, žene se ogrnu »zimskim šalom« od vune »braon« i »teget« boje.

U svečanim prilikama ljeti su se nosile haljine i libade, a zimi još i bunde. Haljine su šivane od štofa najčešće zelene boje, sprijeda su ukrašene »lihtijom svilom« sa »tresno« (poprečna traka izrađena od svile), a pri dnu »tresnom« i »šujtašom«. Oko vrata imale su »visoku jaku« ukrašenu svilenim »rišćem« (T. XXI, sl. 4).

Žene su se opasivale »ežderom«, pojasom »srebnim i pozlaćenim«. Preko košulje nosila se libada od bordo pliša ukrašena »zlatom« sa širokim i bogato ukrašenim rukavima.

Na glavi se u svečanim prilikama nosio fesić ukrašen dukatom ili biserom, a oko njega su omotavane pletenice, koje se svežu »barešom«, upredenom tankom svilom. Zimi se nosila i bunda, od pliša ili somota, dugačka do koljena. Oko vrata imala je »pelc«, a postavljena je krznom.

Opisana nošnja održala se sve do 1914. godine, a od tada se počinju nositi široke suknje i bluže. Jedino se libada zadržala do 1925. godine.

Bluže su se šile od svile, »puplina« i »podelina«. Sprijeda su otvorene i zakopčavale su se »patentima«. Rukavi su im iz dva dijela: gornji dio je širi i »ima volan« od čipke, a donji je uži. Oko vrata je ukrašena finom »klepkanom čipkom«.

Suknje su bile široke i duge do pete. Uglavnom su se šile »na glockne« od »jake svile«, »triko« svile. Ispod haljina nosile su se košulje bez tregera i rukava, a bilo ih je i sa rukavima.

Mlađe žene su na glavi nosile šešire od »tila«, starije se povezivale maramama od »krepsatina«, a nosile su se i štofane marame braon i crne boje. Na rukama su nosile i štofane rukavice.

b) *Muška nošnja* sastojala se od fesa, čakšira, košulje, fermena, koporana, gunja kratkog i dugog, vunenih čarapa, »kožnih jemenije« i čizmama.

Čakšire su šivene od »atlasa«. Košulje su duge do ispod pojasa; imale su »jaku« od šifona, a rukavi su završavali »taslama«. Preko košulje, u ljetnom periodu, oblačio se i fermen sašiven od atlasa. Ovaj haljetak je bez rukava i nije se skopčavao. Zimi se nosio koporan sa rukavima sašiven od teget čohe i ukrašen gajtanom. Sprijeda je bio otvoren, a skopčavao se »kovčama«. Po koporanu se nosio zimski fermen sašiven od čohe. I u ljetnom periodu se nosio koporan, ali je bio sašiven od atlasa. Ponekad bi se, kada je prohladno, nosio i kratki gunj. Dugi gunj se nosio isključivo zimi; sašiven je od sukna braon boje i postavljen krznom, a krzno je bilo i oko vrata.

Na glavi su muškarcu nosili crveni fes sa crnom kičankom.

Opisana muška nošnja održala se u Janji sve do 1925. godine, a od tada počinje se nositi »alafranjgo«, nose se kupovna odijela, a na glavi šešir.

Ishrana

Struktura ishrane stanovništva Janje bila je svakako ovisna o ekonomskom stanju porodice.

Ranije su bila tri uobičajena obroka: ručak rano ujutru, užina oko 12 časova i večera kad se smrkne. U noći, »noćom«, kad je sijelo, prisutnima se iznosi sir, kajmak, suho meso, orasi, suhe šljive i drugo, a to se naziva »pavečerak«.

U patrijarhalnim domaćinstvima posebno je objedovalo »muškinje«, posebno »ženskinje«, a posebno djeca. Sjedalo se za sofru i svi su jeli iz jednog suda.

Najčešće su u ishrani bila prisutna sljedeća jela: »proha«, rjeđe pogača i somun, pite (»kljukuša«, »razljevuša«, »uštipita«, »zeljanica«, »ćora« i »maslenica«), pura, grah, tarhana, bungurpilav, »juh-kani pilav«, kalja, ćufteta i drugo.

Od slatkih jela pripremala se halva, rešedija, slatke pite (»posaduša« i »nabrnjača«), hošef, sutlija, kadaif, »lutme« i dr.

Od mliječnih proizvoda upotrebljavan je sir torotan, »zarc«, sušeni sir, mlaćenica, kajmak, buter i kiselo mlijeko.

Od voća se pravio pekmez, najčešće od šljiva i jabuka, a i od dudova. Od jabuka se pravilo i sirće, a od krušaka turšija.

Od povrća najviše se upotrebljava grah, kupus i luk, a u manjoj mjeri samonikli paradajz »šljivo«.

Od alkoholnih pića do drugog svjetskog rata kod srpskog stanovništva najviše se upotrebljavala rakija. Kod muslimanskog stanovništva gostima se obavezno nudi kafa i šerbe.

Kvalitetnija i raznovrsnija jela pripremana su prilikom vjerskih praznika, obavljanja poljoprivrednih poslova i kad dođu »musafiri«, gosti.

Narodni običaji

Običaji na području Janje su tradicionalni i u ovom obliku održavali su se sve do prije drugog svjetskog rata, a u nešto izmijenjenom obliku održavaju se i danas. Podaci o običajima prikupljeni su od starijih kazivača, kod kojih se još uvijek zadržalo dosta termina, opisa pojava i izvorne građe.

OBIČAJI OKO ROĐENJA DJETETA

Kad žena zatrudni, onda se krije od svekra. Bilo je žena koje su rađale 10-tero do 12-tero djece.

Kad se žena rodi, ne smije izlaziti iz kuće 40 dana.

Kad se suše pelene, ne smiju »zamrknuti«, a ako se to ponekad desi, onda se one »prenose preko vatre« nekoliko puta.

Dijete se ne smije nikada ostaviti samo. Ako majka mora da izađe iz kuće, djetetu pod jastuk stavlja makaze ili nož. U vezi s tim vjerovalo se da tada »vile« ne mogu zamijeniti dijete.

U dječiji jastučić stavljalo se »muhur«, »zapis«, na kapu, »rubija«, sitan novac, a stavljala se i na rame »radi uroka«.

Kad se dijete rodi, onda mu baba, nena, »reže pupak«. Odreza-na pupčana vrpca se opere, osuši i ostavi u »seharu«. Tako je nena radila sa pupčanicom svakog djeteta koje se rodilo za njenog života. U vezi s ovim, vjerovalo se da će se djeca paziti kad se »pupčanici sastave«.

Ako se dijete rodi »u košuljici«, ona se opere i osuši, pa se prišije na dječiju odjeću da dijete bude »jako« i »hrabro«.

ŽENIDBENI OBIČAJI KOD MUSLIMANA

Mladići i djevojke sastajali su se petkom na »merajama«, zatim na sijelima, a i tamo gdje bude »šerbe«.

Stariji ljudi sastajali su se pred »kahvama« i pred džamijom i tom prilikom bi se »begenisavali« i ugovarali da se sprijatelje, odnosno da ožene sina ili udaju kćerku.

U prošnju djevoke ide neko od »vruće familije« i nosi »amanet« (prsten, minduše). Ako djevojka pristane, a obično je tako i bivalo, proscima se iznese šerbe. Tom prilikom roditelji se međusobno dogovore kada će doći svatovi.

Obično se po mladu kretalo petkom naveče. U mladinoj kući svatovi popiju šerbe i večeraju, a zatim mladu neko iz bliže familije izvodi. Običaj je da je posipaju bombonama kada prelazi preko svoga kućnog praga. Ulazeći u kola, mlada skida svoje papuče, ostavlja ih pored kola, a oblači druge, koje su donijeli iz mladoženjine kuće. Mladu prati »obikuša« (obično je to srednjovječna žena).

Svatove zakite »peščirima« i »čevretima«. Peščirima se zakite i konji koji voze kola, a oni koji voze fijaker zakite se »čatkijama«, kupovnim platnom.

Kad se u mladoženjinoj kući dočuje da idu svatovi, »uzdurišu« se, pripreme ibrici puni vode, pogača i musaf.⁴⁶ Zatim se prostre bijel bez po merdevinama, stepeništu i po ganjku, hodniku, kuda treba da prođe mlada. Na prvi »merdevinac«, stepenicu, stave se dva ibrika i kad mlada prolazi, treba da ih prevrne.

Pred kućom mladi dadnu musaf da ga stavi pod desni pazuh, a na pragu kuće stoji mladoženja i ona mu se provlači ispod desne ruke. Zatim njih dvoje ulaze u sobu, i to mladoženja prvi, a mlada za njim. U sobi obadvoje uzmu pomalo meda, pa mladoženja izlazi, a mlada ostaje. Tada joj ulaze žene, a ona ih ljubi u ruku. Tako kad žene popiju šerbe, ulazi svekrva i mlada je zagrlila i poljubi. Kasnije mladu uvedu u svekrovu sobu; ona ga poljubi, a on je daruje prstenom i dukatom.

»Glavno šerbe« traje dva do tri dana i tada se najviše igra i svira.

U ponedjeljak dolaze »aščije«, žene koje dobro znaju prgotovati jelo. One dobiju od mlade dar, a plati im se i u novcu. Kad aščije kažu da se »zapilavilo«, onda nastaje »pilav«.

U utorak pozovu se »dviije sofre« momaka i mlađih ljudi, a oni daruju aščiju novcem. Tog dana jedna od aščija se pošalje da »saziva jendeluk«.

U srijedu su »jendije« za sofrom, na koju se iznosi čorba, »dolma«, baklava, burek, ćevap i sutlija. U stvari, iznose se dva suda slanog jela i jedan slatka. Kad se servira sutlija, mladu izvedu u drugu sobu gdje je smješteno ruho i traži ono što joj je najpotrebnije da bi se obavila »kna«. Knu pripreme, »zakuhaju« aščije u bakrenom leđenu. Prilikom »knenja« mladu povale na dušek i tada joj dvije djevojke kniju ruke, a dvije noge. Sve dok radnja traje, četvero djece drže upaljene svijeće, koje, kad se mlada oknije, gase aščije. Za vrijeme knenja mlade pjeva se »korologa«; u stvari, to je način pjevanja i igranja u kolu od šest ljudi, a može ih biti i više, koji, zagrljeni, pjevaju dvojica po dvojica i tako redom dok svi ne »iskolaju«. Korologa je glasila:

Poreza se Ema materina po zlu mjestu
po malome prstu.

Mi igrasmo i pjevasmo, aščibašu prepjevasko.

Daruj nama naše kolo, naše kolo pomalehno,

Je'nu pitu i pogaču, je'nu pitu nabrnjaču,

Aščibašo, falo naša.

Kako se vidi iz ove pjesme, momci pripjevaju samo kuharici. Ovakav način pjevanja naziva se korologa, a ovu je pribilježila i Ljuba Simić.⁴⁷ Autor navodi da u Janji, prilikom knenja mlade, momci dva i dva, a može ih biti deset i više, hodaju pred kućom uokrug zdesna nalijevo i pripjevaju kuharici.

Poslije toga pjevaju se i druge pjesme, a najviše bećarac. Kad se završi kna, mladi se na ruke i noge stavljaju kese od crvene baze, pokriju je jorganom, a pokraj nje stavljaju muško dijete. Mlada tako »poleži« oko 15 minuta, onda je aščija podiže i opere joj noge i ruke.

U četvrtak se zove na »pilav«; žene se pozivaju danju, a muškarci uveče. Tada se »meću sofre«, a kad bude vrijeme jaciji (muslimanska molitva uveče), onda dva čovjeka odvedu mladoženju u džamiju, gdje se odnese i šerbe. Po povratku iz džamije mladoženja prvi put spava s mladom. Sutradan ih aščije bude. Dušek ne smije niko spremiti dok svekrva ne vidi »mušemu«. I tog dana se »zove sofa«, poziva se »na maslenicu«, jer, pored drugih jela, obavezno bude i ovo. Tada mladu daruje svekrva i bliža familija, a i ona njih onim što je donijela u ruhu.

SVADBENI OBIČAJI KOD SRBA

Način prošnje, »proševine«, davanje »amaneta«, »boščaluka«, dogovaranje o svadbi, izvođenje mlade iz kuće, angažovanje aščije isti su kao i kod muslimanskog stanovništva, pa ćemo se zato zadržati na nekim detaljima koji nam govore o razlikama u ovim običajima.

Kod srpskog stanovništva svadbe su se zakazivale za nedjelju ili uoči nekog vjerskog praznika. Istina, svadba nije smjela biti za vrijeme posta, nego samo prije ili poslije. U svatovima se pojavljuje kum i kuma, a prilikom izvođenja mlade iz kuće stave joj u cipelu srebrnu paru. Tada mladu predaju djeveru, a onda se počne s pjesmom:

Odbi' se biser grana od jorgovana,
ko lijepa . . . . . od svoje majke.

Od mladine kuće ide se prvo na vjenčanje, koje se obavljalo u crkvi, a zatim mladoženjinoj kući.

Na ulazu u mladoženjinu kuću mladi dadnu dva »šenišna« hljeba, zatim muško dijete »na konjče«, koje mlada ljubi, okreće oko sebe i daruje ga košuljom.

Prvu noć s mladom spava djever, koji je »ujutru očešlja i preda mladoženji«.

Kod siromašnijih svadba je trajala dan ili dva, a kod bogatijih i nedjelju dana.

Zaključak

Prilikom pisanja ovog rada naročito se vodilo računa o tome da se u nj unese što više originalne građe iz Janje, kao i sa šireg područja koje joj gravitira.

U odnosu na ostala naselja u Bosni i Hercegovini, Janja je nastala relativno kasno. No, s obzirom na Pečevijin podatak, moglo bi biti da je ovo naselje postojalo i ranije.

Tradicije o porijeklu porodice dobro su se održale, i to naročito one koje se odnose na migratorna kretanja iz Srbije, a to potvrđuju i istorijski podaci. Isto tako, kad je riječ o porijeklu, konstatovano je da su tokom čitavog turskog perioda pojedinačno ili u manjim grupama doseljavale porodice iz podmajevičkih sela, srednjeg i gornjeg Podrinja, Hercegovine, Crne Gore i drugih područja. Veća doseljavanja sa područja Srebrenice i Vlasenice, karakteristična za period poslije drugog svjetskog rata, motivisana su ekonomskim razlozima.

U narodnoj privredi ratarstvo i povrtlarstvo su najzastupljeniji. Voćarstvo je takođe zastupljeno, ali su se u prošlosti daleko više uzgajale šljive i orasi. Prerada voća i objekti za sušenje su u opadanju.

Stočarstvo je malobrojno i u opadanju. Govedarstvo je najzastupljenije u Janji, a svinjogojstvo u ostalim dijelovima ispitivanog područja.

Danas se u ovom području osjećaju snažni uticaji savremenog načina obrade zemlje (primjena umjetnih gnojiva, traktori, vršalice). Poteškoću u intenziviranju poljoprivredne proizvodnje predstavlja usitnjen posjed, a i nedostatak radne snage.

Tradicionalno zanatstvo u Janji je nestalo, iako još uvijek postoje kovač i kolar vrše određene opravke i sitnije usluge.

Transportna i prevozna sredstva sa volovskom i konjskom zapregom su u opadanju. Umjesto »drvenih kola«, masovno su u upotrebi »špediteri«, kola sa gumenim točkovima.

U prošlosti je u Janji bila najzastupljenija »šeperuša« i kuća »u japiju«. Od privrednih objekata najzastupljeniji su »čardaci« za smještaj kukuruza i pšenice.

U narodnim nošnjama, naročito ženskog muslimanskog stanovništva, zadržalo se dosta starinskih elemenata (dimije i bluza), ali su sve češći dijelovi savremene nošnje.

Prema prikupljenim podacima, zaključujemo da se u ženidbenim običajima zadržalo dosta starinskih elemenata, i u načinu njenog obavljanja, a i u terminologiji.

Kad je riječ o dosadašnjem razvoju društvene privrede, i pored dosta velikih napora, nisu postignuti očekivani rezultati. S obzirom da je Janja izrazito poljoprivredno područje, uglavnom dijeli sudbinu poljoprivrede, što je uz niz poteškoća, kako šire tako i lokalne prirode, moralo ostaviti traga na ukupan razvoj naselja, a i njegovog stanovništva. Ovakvoj situaciji doprinijela je i rijeka Drina odronjavanjem kvalitetnih oraničnih površina.

Predstavnici društvene privrede u Janji (Radna organizacija »Promet« — OOUR »Drina«, OOUR »Usluge«, Osnovna organizacija kooperanata »Podrinje«, UPI-Distributivni centar i OOUR »Ugostiteljstvo i turizam«) novembra 1977. godine imali su ukupno 271 uposlenog radnika.

Po stepenu privrednog razvoja Janja spada u izrazito nerazvijena područja, što se najbolje vidi i iz podatka da je nacionalni dohodak po glavi stanovnika iznosio 550 dinara.⁴⁸ U cilju poboljšanja ove situacije ulažu se veliki naponi; u izgradnji je fabrika sušenog povrća, a planirana je i izgradnja klanice čiji bi dnevni kapacitet bio 50 grla krupne i 200 grla sitne stoke.

NAPOMENE:

- 1 Prilikom terenskih etnoloških istraživanja naročito su nam pomogli: Pašaga Hadžiimamović, Zdravko Marković, Musto Dervišević, Ahmet Đekić, Trnavac Nuko, Adem Alihodžić, Aljo Jašarević, Šukilović Ramo i Ibrahim, Hurembegović Ismet, Huremović Meho, Beganović Šaban, Huremović Mehmed, Gradašćević Muharem, Gušalić Ibrahim, Mušević Džafo, Stanković Vida, Jović Jefa, svi iz Janje, Nurkić Hasan, sekretar Sekretarijata za privredu i finansije SO-e Bijeljina, Dimitrije Čolaković, direktor Muzeja Semberije, i mnogi drugi.

- 2 Podaci uzeti iz Sekretarijata za privredu i finansije SO-e Bijeljina.
- 3 Izvor kao pod 2.
- 4 Rekognosciranja vršila dr Milica D. Kosorić, viši naučni saradnik u Muzeju istočne Bosne Tuzla.
- 5 Narodna enciklopedija — srpskohrvatsko-slovenačko, knj. II, Zagreb (bez godine izdanja).
- 6 Hazim Šabanović, Bosanski Pašaluk, Sarajevo, 1959, str. 202.
- 7 A. Olesnicki, Još o ličnosti Đerzelez Alije, Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena, JAZU, knj. XIX, sv. 2, Zagreb, 1934. str. 22.
- 8 Izvor kao pod 2.
- 9 H. Kreševljaković, Stari bosanski gradovi, Naše starine, Sarajevo, 1953, str. 7 i 14.
- 10 Dževad Juzbašić, Izgradnja željeznica u Bosni i Hercegovini u svjetlu austro-ugarske politike od okupacije do kraja Kallayeve ere, ANU BiH, Sarajevo, 1974, str. 51. i 52.
- 11 Izvor kao pod 2.
- 12 Gustina stanovništva na 1 km², kao i gustina broja domaćinstava izračunate su na osnovu podataka o broju stanovnika, odnosno o broju domaćinstava prema popisu iz 1971. godine.
- 13 Anketu smo proveli uz pomoć učenika Osnovne škole u Janji. Trebalo je da svaki učenik pita najstarijeg člana porodice i da odgovore unese u odgovarajuće rubrike. Međutim, to nije shvaćeno kako treba, te su u većini slučajeva, da zadovolje zadatku, učenici sami unosili odgovore. Iako anketa nije zadovoljila, dužni smo ovom prilikom da se zahvalimo na svesrdnom zalaganju Nikolić Radomiru, direktoru škole, a i Muzeju Semberije, koji je pomogao u tehničkoj pripremi ankete.
- 14 Šaban Hodžić, Migracije muslimanskog stanovništva iz Srbije u sjeveroistočnu Bosnu između 1788-1882. godine, Članci i građa za kulturnu istoriju istočne Bosne, Tuzla, knj. II, Tuzla, 1958, str. 65-142.
- 15 Radmila Kajmaković, Semberija-etnološka monografija, GZM, Etnologija, Nova serija, sv. XXIV, Sarajevo, 1974, str. 17.
- 16 A. Škaljić, Turcizmi u srpskohrvatskom-hrvatskosrpskom jeziku, Izdavačko preduzeće »Svjetlost«, Sarajevo, 1973, str. 295: hadž (ar.)—hodočašće u Meku u svrhu posjete Kabe (čabe). Obavlja se u posljednjem mjesecu hidžretske godine.
17. Ovu informaciju saopštio mi je potomak ove porodice A. Sadiković, penzionisani službenik, koji danas živi u Tuzli.
- 18 A. Škaljić, navedeno djelo, str. 345: imam (ar.)-muslimanski svećenik.
- 19 A. Škaljić, navedeno djelo, str. 409: kiptija (lat. ar.) — Ciganin.
- 20 Šaban Hodžić, navedeno djelo, str. 65-67.
- 21 A. Škaljić, navedeno djelo, str. 480: mutvak m. (ar.) — kuhinja.
- 22 Prilikom terenskih istraživanja došli smo do zaključka da su samo imućnije porodice imale vlastiti bunar. Zidali su ih majstori zvani »bunardžije«. Bunari su duboki oko 8 m, a zidani su od kamena. Održavali su ih stanovnici koji su se njima služili. U ovom naselju bila su dva Tosunbegova bunara u Polutinama, po jedan u Gornjoj mahali i Brzavi i Sinanovića bunar u Šarampovu. Danas bunare kopaju i zidaju Juso Bećirović, Omer Sarajlić i Redžo Golotić.
- 23 A. Škaljić, navedeno djelo, str. 74: ahar m. (pers.) — štala, konjušnica.
- 24 A. Škaljić, navedeno djelo, str. 516: perda f. (pers.) — pregrada, zaklon.
- 25 A. Škaljić, navedeno djelo, str. 600: taraba f. (pers.) — ograda od dasaka.
- 26 A. Škaljić, navedeno djelo, str. 511: parmak m. (tur.) — grubo otesana daska ili letva koja služi za ogradu.

- 27 Prilikom terenskoistraživačkog rada primijetili smo da stanovnici Janje sebe nazivaju Janjarcima. Na primjer, u međusobnom razgovoru kažu: »Mi Janjarci...« »došao jedan Janjarac« i sl. Odakle ovo nije nam poznato, ali je ovo posebno interesantno i zbog toga što se zapadno od Janje nalazi jedno podmajevičko selo koje nosi naziv Janjari. Saznali smo da se naziv »Janjarac«, »janjarski« pojavljuje poslije drugog svjetskog rata, a da su ranije upotrebljavali naziv »Janjanin«, »janjanski«, »Janjalija«.
- 28 A. Skaljić, navedeno djelo, str. 463: milač-lča m. (ar.) — gradilište, prazno zemljište gdje se može podignuti kuća.
- 29 A. Skaljić, navedeno djelo, str. 440: mahija f. (pers.) — greda koja je postavljena na krovu s ugla kuće do sljemena. Na krovu imaju 4 mahije. Ove grede liče na hrbat u ribe i stoga imaju ovakav naziv.
- 30 A. Skaljić, navedeno djelo, str. 374: jukluk m. (tur.) — dolap pričvršćen uz zid sobe u kojem se drži posteljina preko dana.
- 31 A. Skaljić, navedeno djelo, str. 66: avdeshana f. (pers.) — posebno mjesto u starim bosanskim kućama gdje se uzima abdest.
- 32 A. Skaljić, navedeno djelo, str. 549: saračhana f. (ar-pers.) — posebna sobica blizu ahara (štale) u kojoj se drži konjska oprema.
- 33 Glavni rezultati popisa žiteljstva u Bosni i Hercegovini, Izdala Zemaljska vlada za BiH, Sarajevo, 1896, str. 168.
- 34 Izvor kao pod 2.
- 35 Stanovnici Janje pod pojmom Brda podrazumijevaju sljedeća seoska naselja: Cengiće, Bjeloševac, Trnavu, Kacevac, Zabrđe, Tavnu i Pilicu.
- 36 Izvor kao pod 2.
- 37 A. Skaljić, navedeno djelo, str. 443: maksum m. (ar.) — dijete.
- 38 Rezultati popisa marve u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 1896.
- 39 Alija Sadiković, Uzgoj svilene bube u Janji, Članci i građa za kulturnu istoriju istočne Bosne, knj. XII, Tuzla, 1978, str. 76.
- 40 Dr Borivoje Drobnjaković, Vodenice na Drini i na njenim pritokama, Glasnik Etnografskog muzeja u Beogradu, knj. VIII, Beograd, 1933, str. 7.
- 41 U maju 1978. godine vidjeli smo kako Muharem Gradašćević prelazi rijeku Janju u gumenim čizmama.
- 42 Lađari su sami sebi pripremali jelo i kafu. U džezvu su stalno dolijevali vodu iz Drine, te su se na račun tako loše pripremljene kafe šalili i govorili: »Eh kakva je, k'o zvonička doljevuša«.
- 43 A. Sadiković, navedeno djelo pod 39, str. 75.
- 44 Zorislava Čulić, Narodne nošnje u Bosni i Hercegovini, Zemaljski muzej Sarajevo, Sarajevo, 1963, str. 19.
- 45 Ovo nam je saopštio Pašaga Hadžiiimamović, kojemu je ostalo u sjećanju kad mu je 1929. godine otac sašio pantalone, da su ga djeca iz mahale »štípala«, jer im je to bilo toliko začudo.
- 46 A. Skaljić, navedeno djelo, tr. 476: Musaf (Karan).
- 47 Ljuba Simić, Narodne pesme stanovništva jednog dela Bosanske Posavine, GZM, Etnologija, Nova serija, sv. XX/XXI, Sarajevo, 1966, str. 193.
- 48 Izvor kao pod 2.

VOLKSKUNDLICHE ERFORSCHUNG DER BOSNISCHEN SEITE DES UNTEREN DRINATALES

In dieser Arbeit wurde die besondere Aufmerksamkeit dem Orte Janja und dem ihn gravitierenden Gebiet.

Im Bezug auf die anderen Siedlungen in Bosnien und der Herzegovina, Janja kommt ziemlich spät zum Vorschein, obwohl sie nach Angaben Pečević eine ältere Gründung sein könnte.

Die Überlieferung über die Herkunft einzelner Familien ist gut erhalten, besonders bei jenen die sich auf migratorische Bewegungen aus Serbien beziehen, was auch historische Angaben beweisen. Ein Teil der Bevölkerung kam aus dem Gebiet des Majevice — Gebirges, aus dem mittleren und oberen Drinatal, aus der Herzegovina, Montenegro, und anderen Gebieten.

Intensivere Zuwanderungen aus dem Gebiet von Srebrenica und Vlasenica, nach dem Zweiten Weltkrieg, waren ökonomisch motiviert.

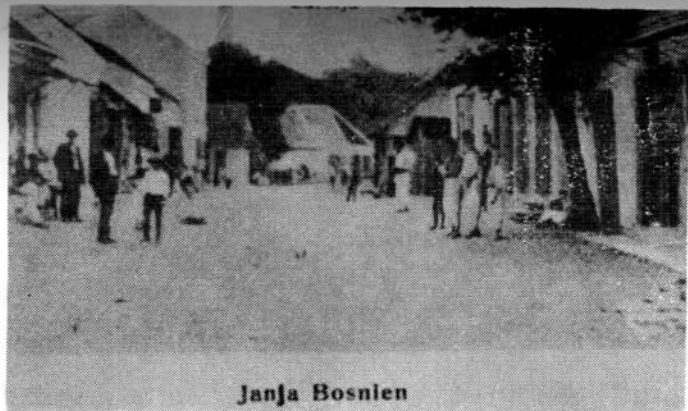
In diesem Gebiet kommen heute die modernen Methoden der Bodenbearbeitung stark zum Vorschein. Gewisse Schwierigkeiten stellt das Kleinbauernsystem und Mangel an Arbeitskräften dar. Das traditionelle Gewerbe ist verschwunden, ausgenommen einige Schmiede und Wagner, die aber mehr an Reparaturen angewiesen sind.

Viehtransportmittel sind in der Abnahme, anstatt des Wagens mit dem Holzrad, überwiegen heute jene mit Gummirädern.

Bei der Volkstracht, besonders jener bei den Muslimen, sind einige althergebrachte Elemente erhalten geblieben, jedoch sind aber ebenso die modernen Stücke bei der Bekleidung spürbar.

Bei Hochzeitsgebräuchen sind noch viele althergebrachte Elemente in der Terminologie und Zeremonien erhalten geblieben.

Janja ist ein ausgesprochen unentwickeltes Gebiet. Ein Obstbearbeitungsbetrieb ist nun in Bau und für die Zukunft ist noch ein Schlachthaus vorgesehen.

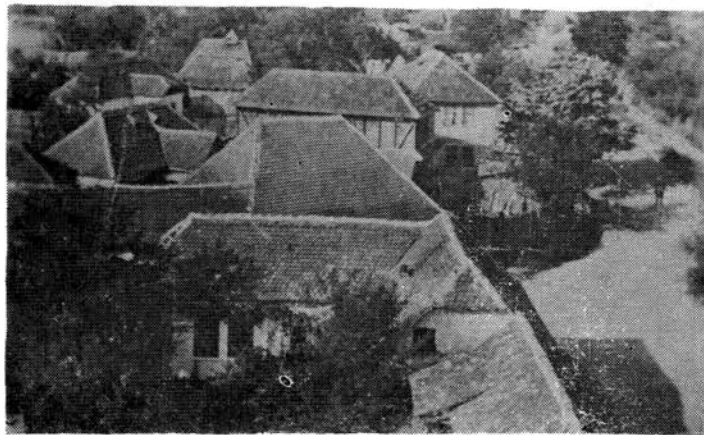

Janja Bosnien

Sl. 1. Izgled dijela Janje u austrougarskom periodu

Sl. 2. Današnji izgled dijela čaršije

Sl. 3. Šarampov mahala (fotogr. 1939. godine)

Sl. 4. Izgled Šarampov mahale 1961. godine

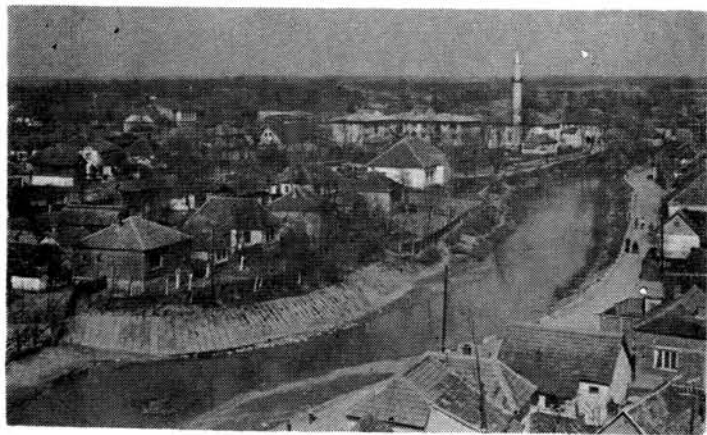

Sl. 1. Pogled na jedan dio Janje; u pozadini je Srpska varoš

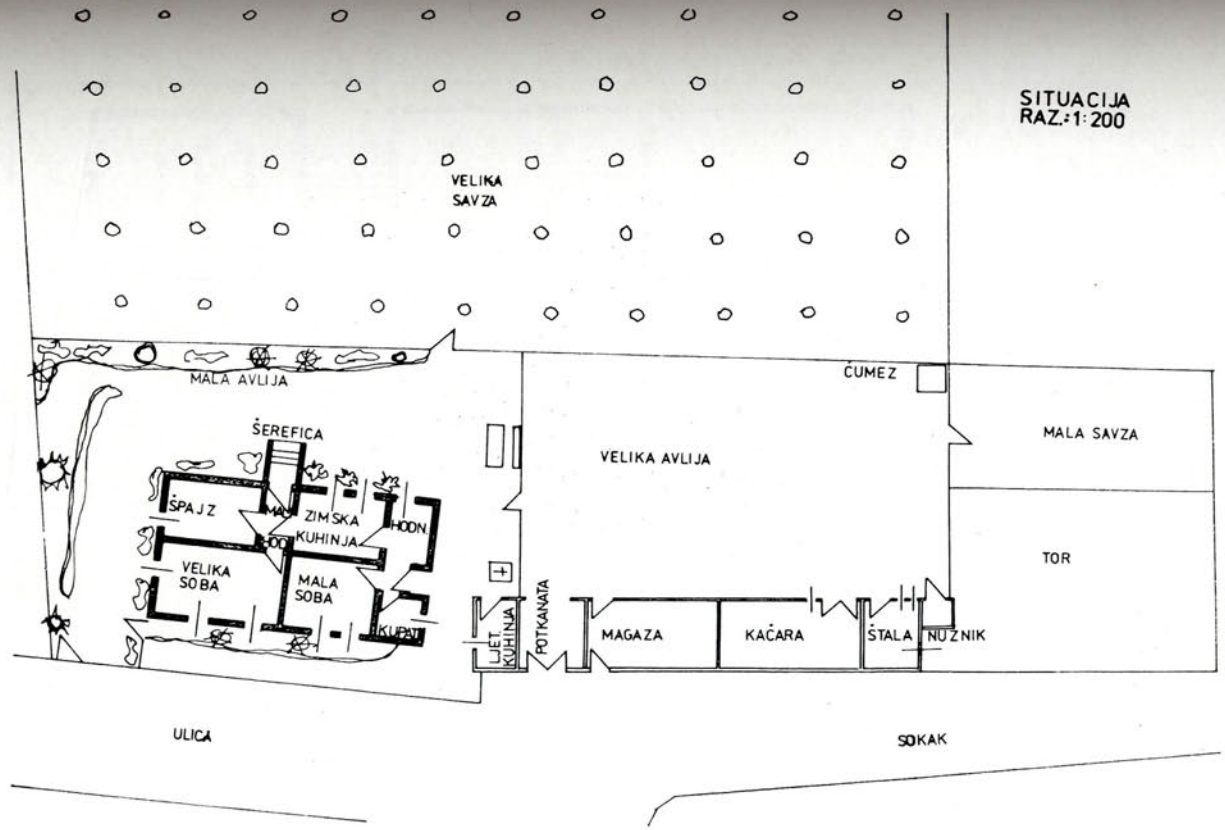
Sl. 2. Pogled na nekadašnji dio korita rijeke Janje

Sl. 3. Pogled na naselje s obje strane rijeke

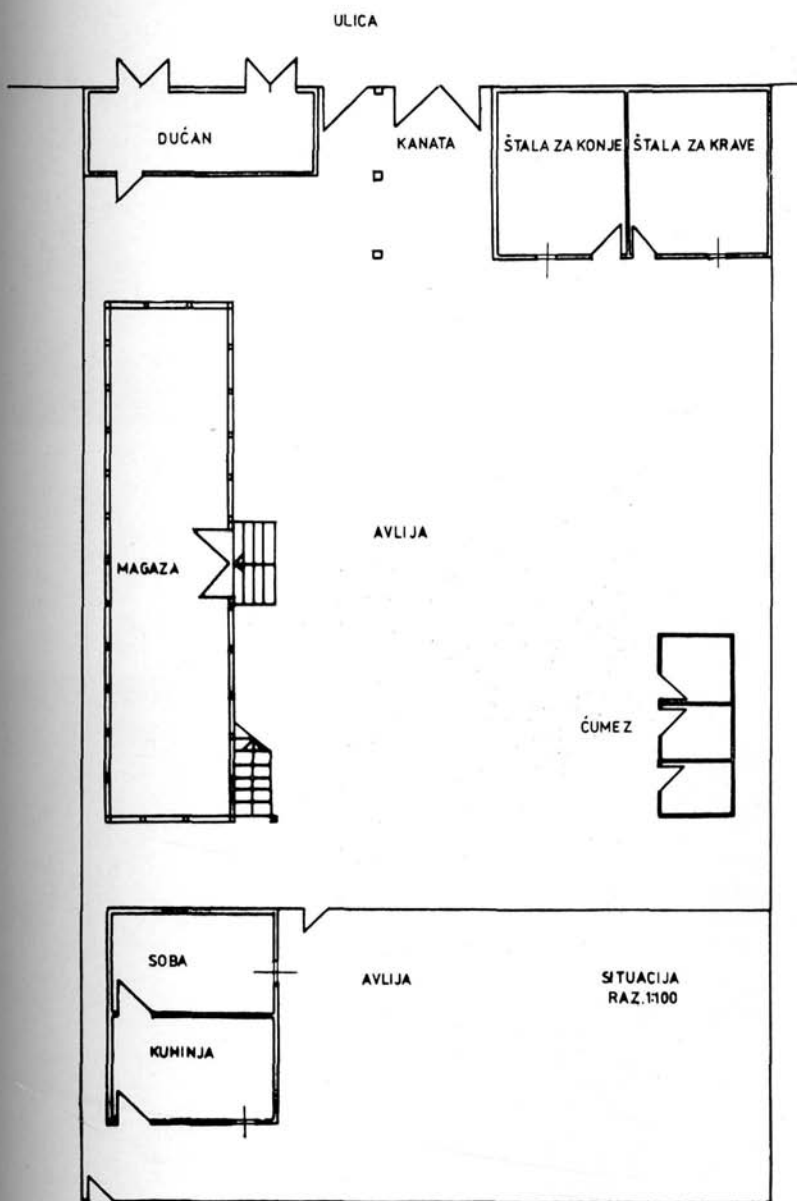

Sl. 4. Izgled glavne ulice u Janji 1961. godine

Crtež 1. Plan okućnice

Crtež 2. Plan okućnice

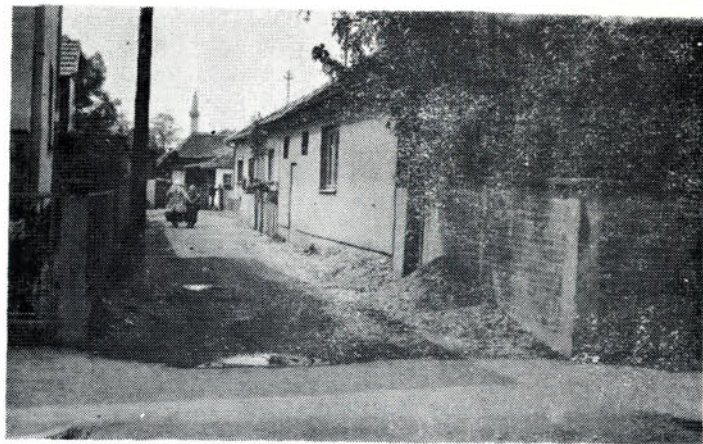
Sl. 1. Pogled na dio Janje u kojemu se vide i okućnice

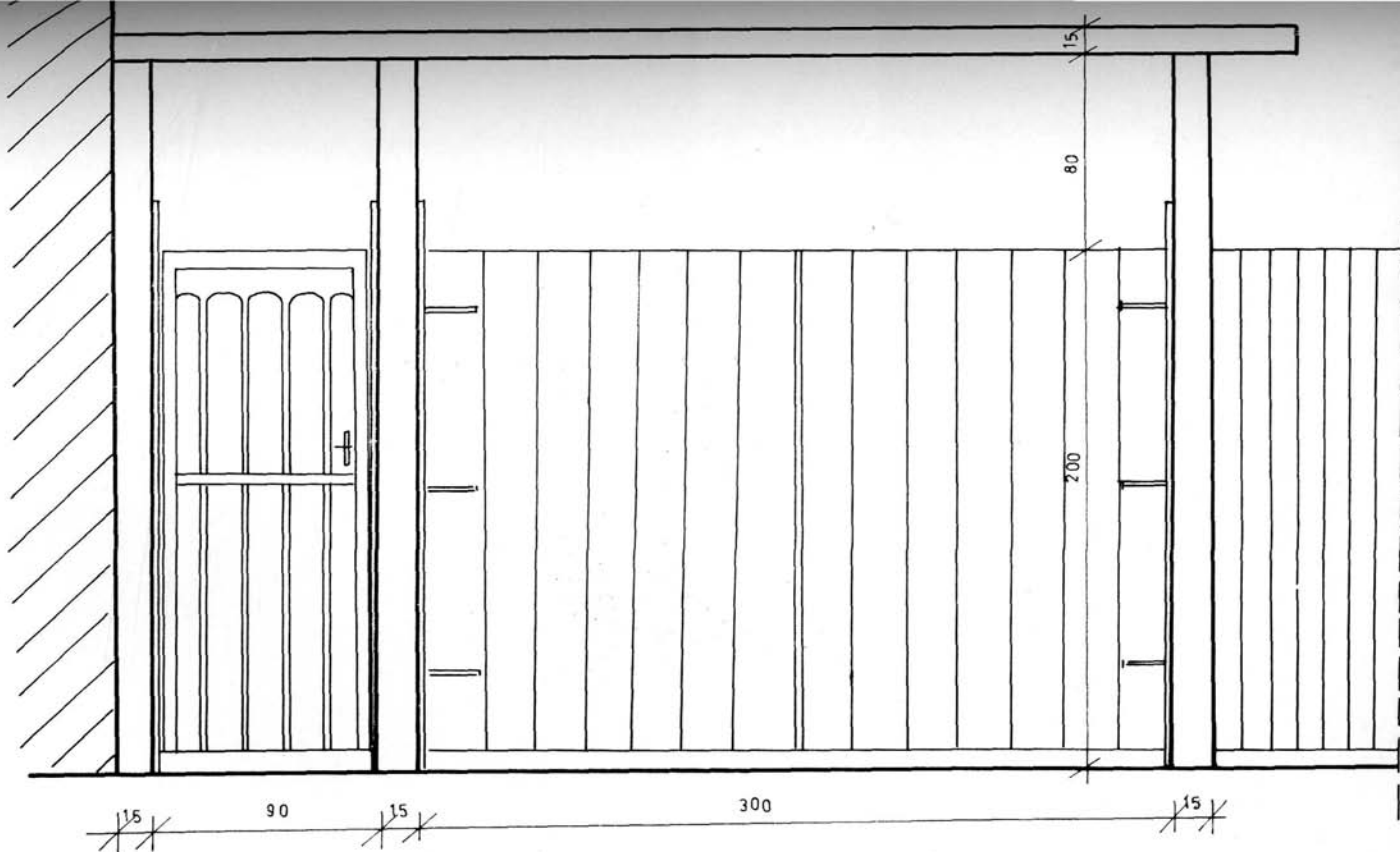
Sl. 2. Bunar

Sl. 3. Novoizgrađeni dio naselja

Sl. 4. Pogled na sporednu ulicu

Crtež 3. Izgled ulaznih vrata i kanate

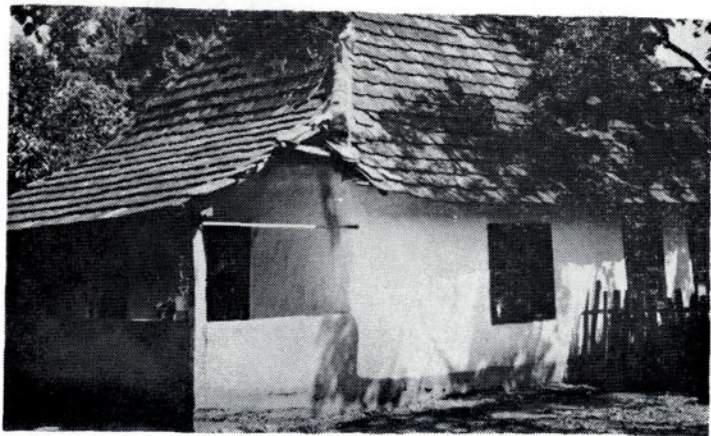

Sl. 1. Starija višedjelna prizemna kuća

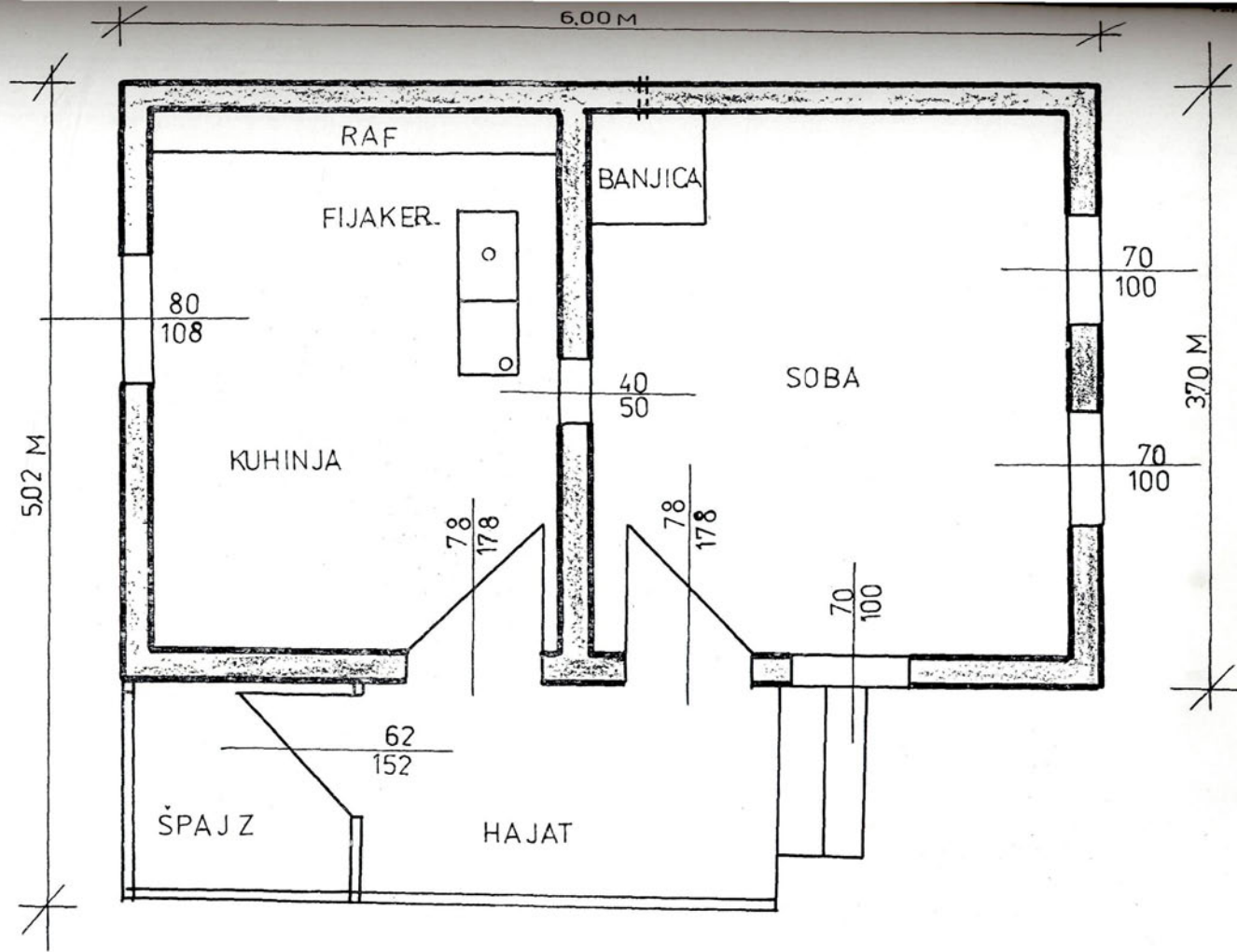
Sl. 2. Starija kuća sa drvenim skeletom popunjenim ćerpičem

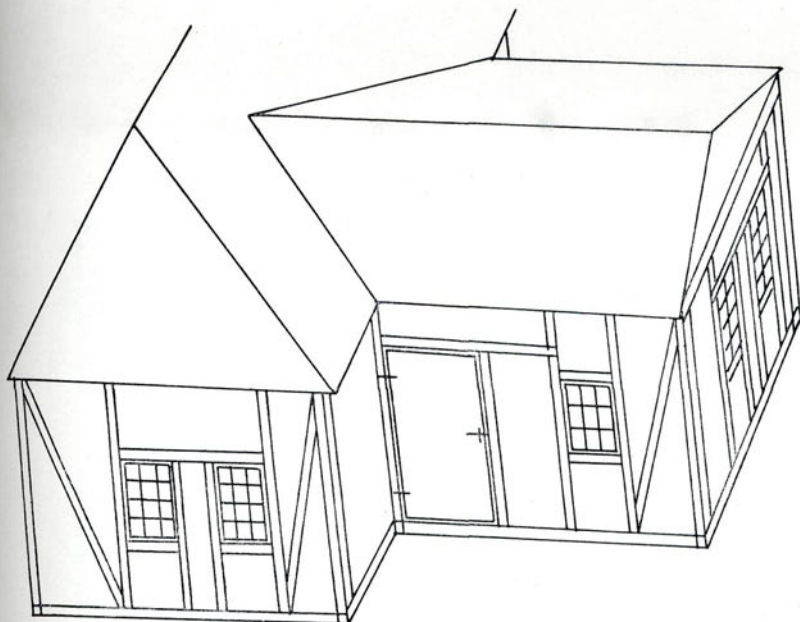
Sl. 3. Višedjelna kuća iz turskog perioda sa dograđenom »šerefom«

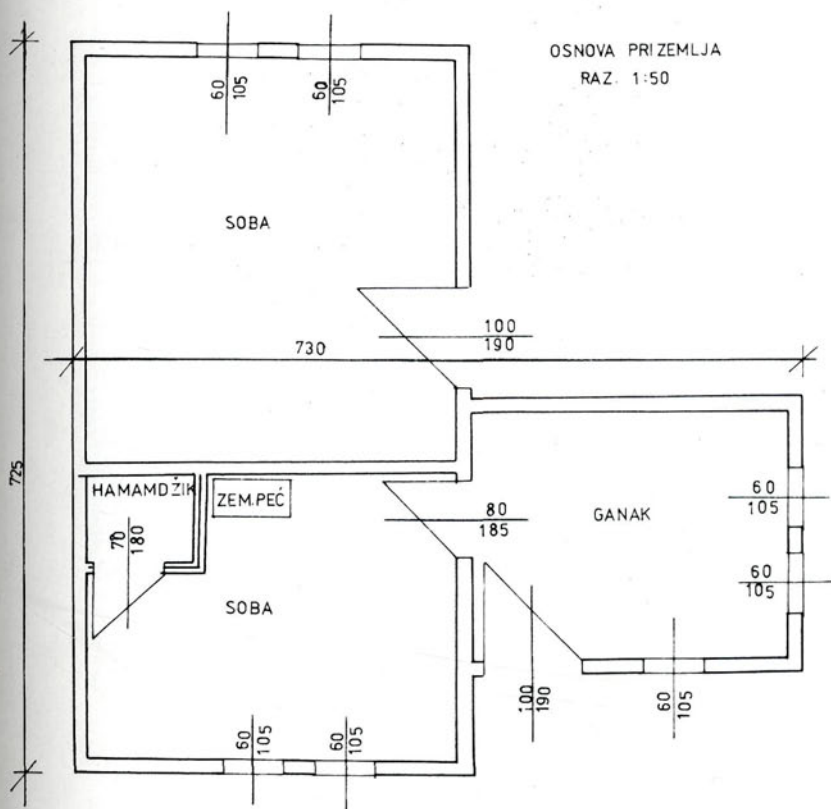
Sl. 4. Starinska kuća »na podrum« sa isturenom »avdesthanom«

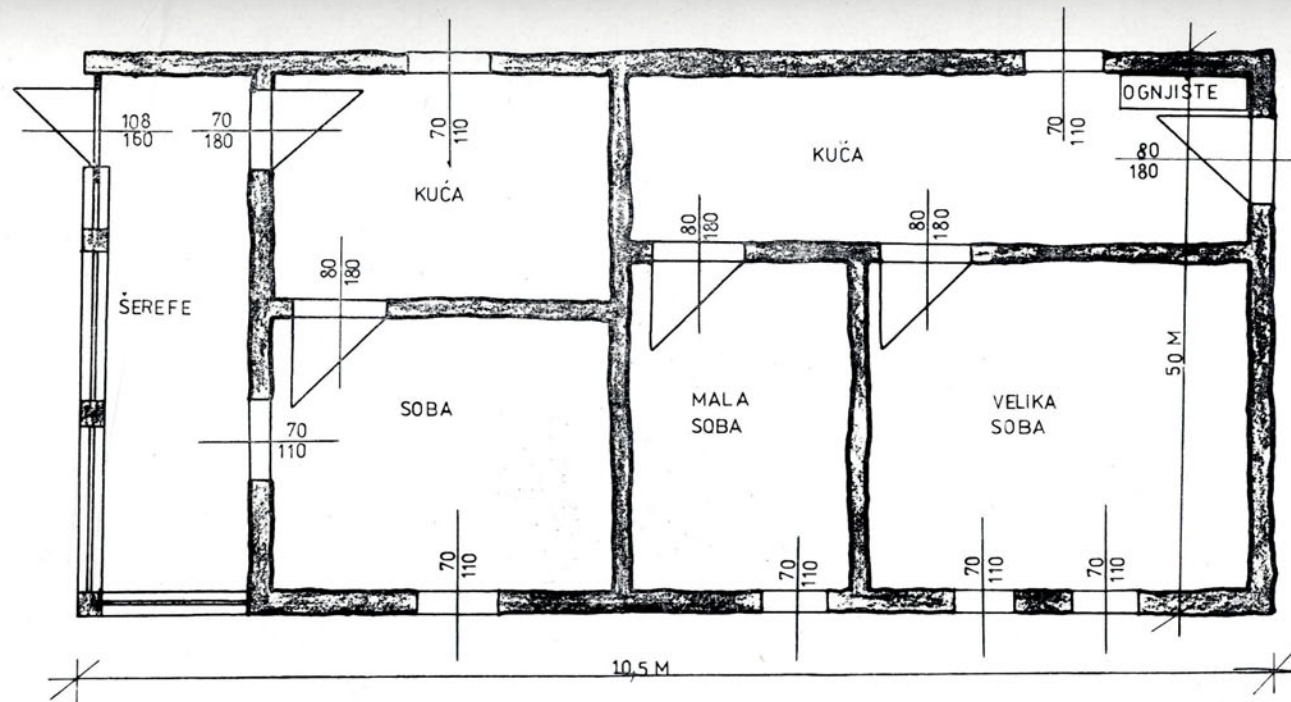
Crtež 4. Osnova prizemlja dvodjelne šeperuše sa dograđenim »špajzom« i »hajatom«

Crtež 5. Aksonometrijski izgled trodijelne kuće od ćerpiča

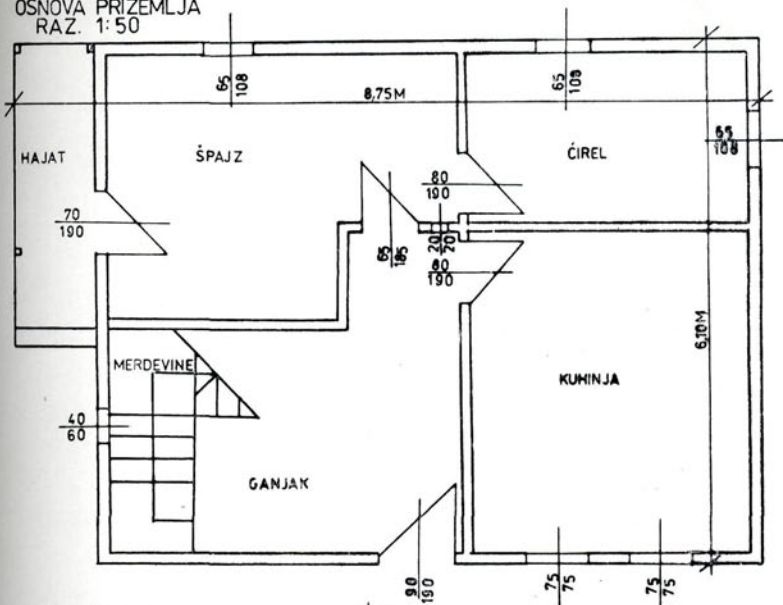

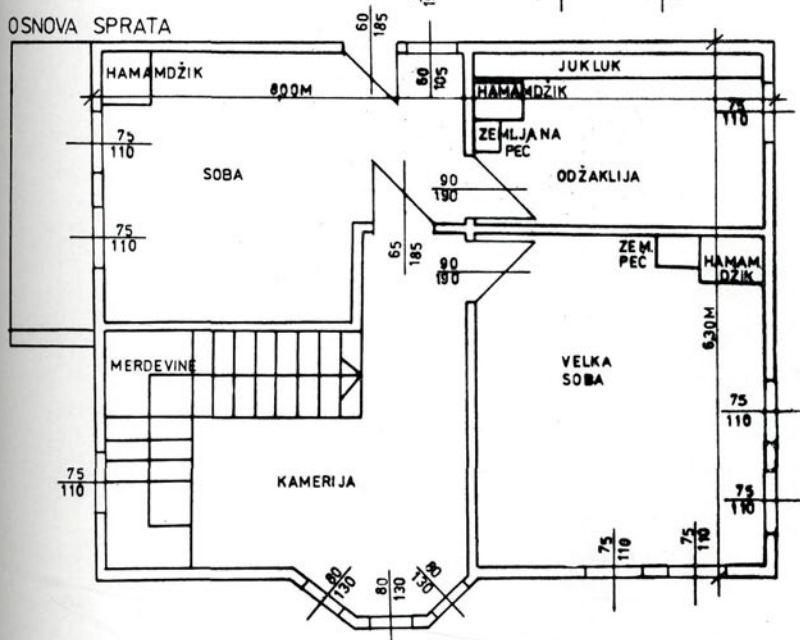

Crtež 6. Osnova prizemlja višedjelne kuće sa zidovima od čerpica

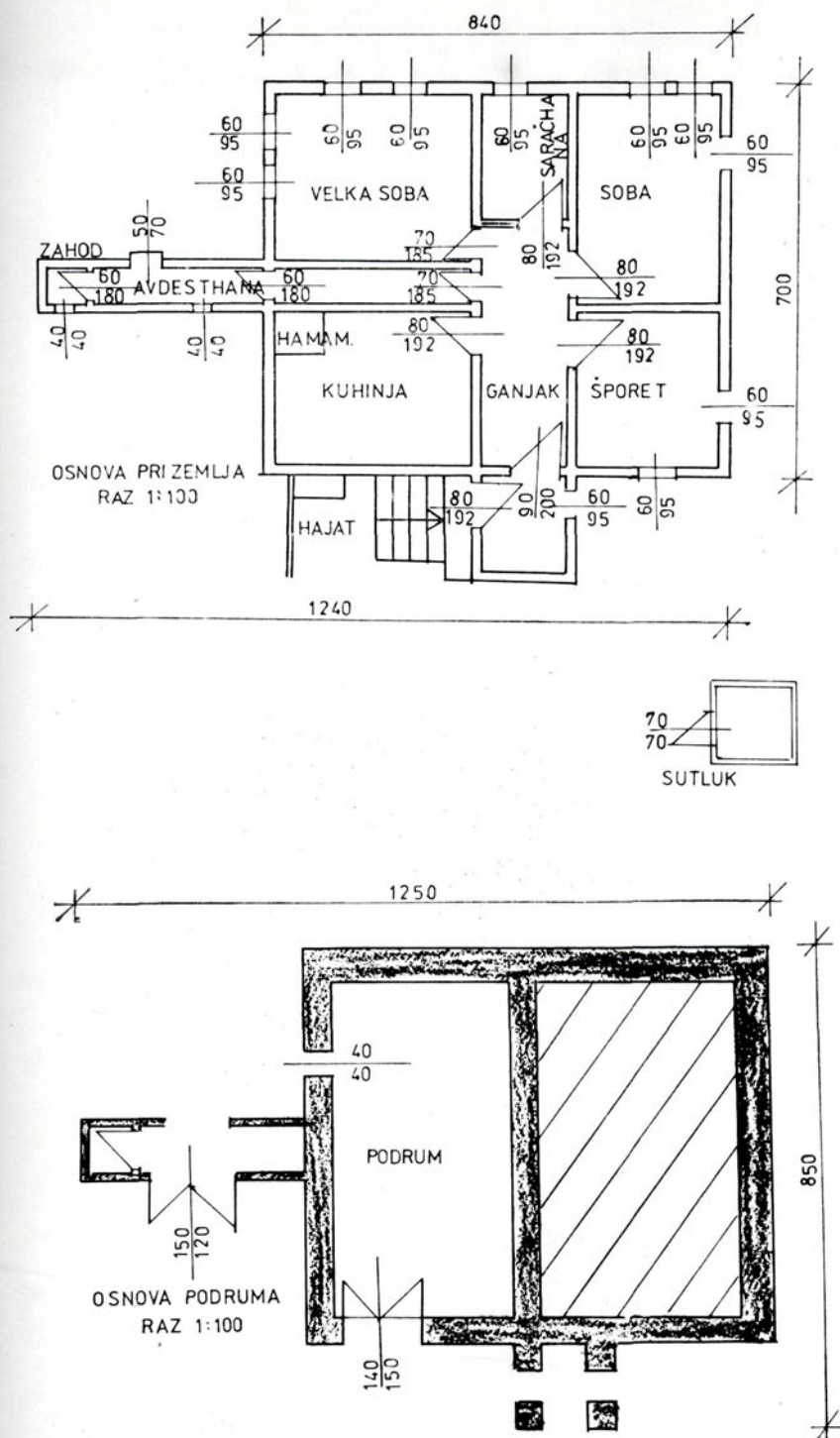
OSNOVA PRIZEMLJA
RAZ. 1:50

OSNOVA SPRATA

Crtež 7. Spratnica

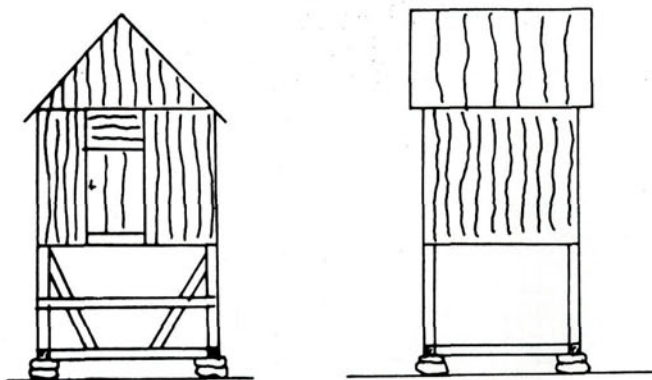

Crtež 8. Kuća »na podrum« — osnova prizemlja i podruma

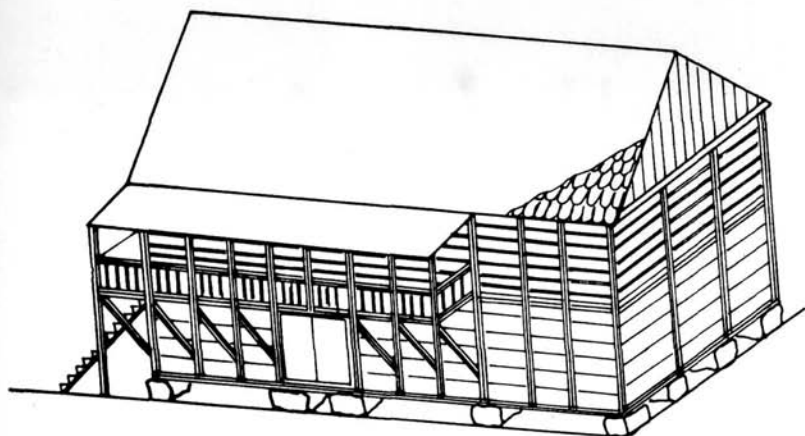

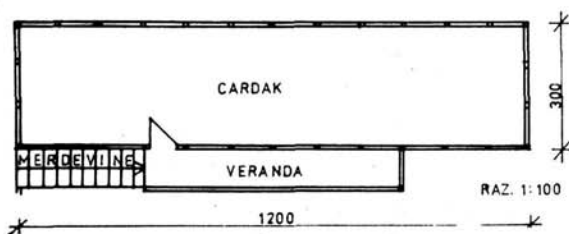
Crtež 9. Prednji izgled spratnice sa dograđenom »avdesthanom« i »zahodom«

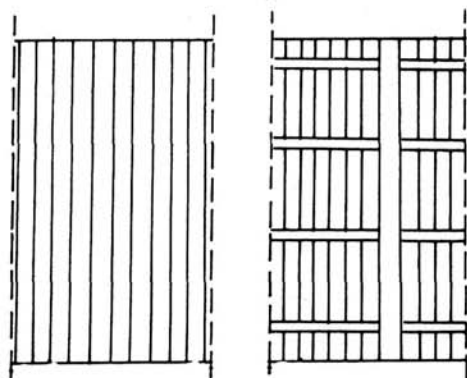
Crtež 10. Izgled sutluka (mlječara)

Crtež 11. Aksonometrijski izgled čardaka

Crtež 12. Osnova sprata čardaka

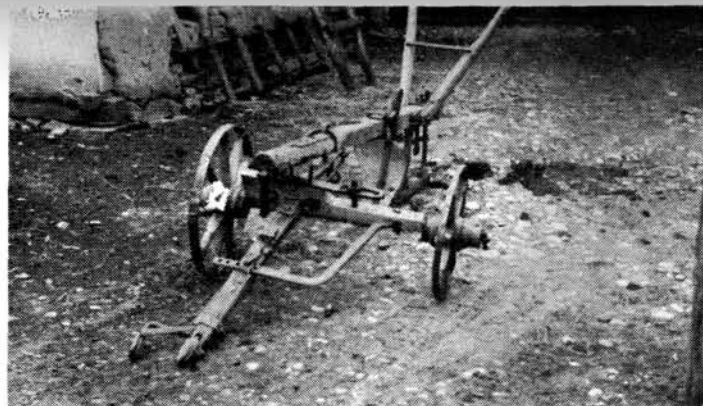
Crtež 13. Izgled tarabe

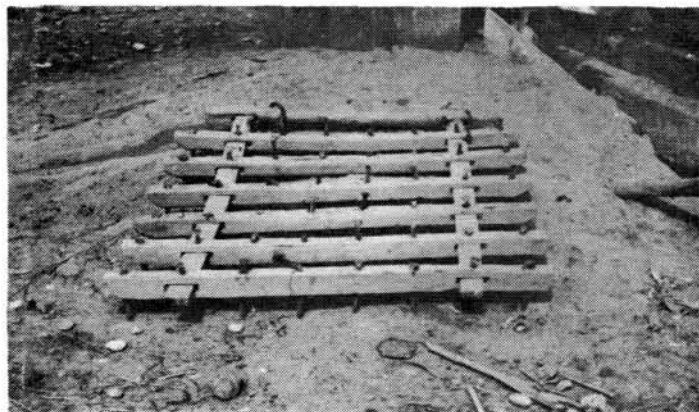
Osnova tarabe

Sl. 1. Čardak

Sl. 2. Oraći plug sa »koliječkama«

Sl. 3. Drljača sa »željeznim klinima«

Sl. 4. »Špartaći plug« za okopavanje

Sl. 1. »Kukuruznjak«

Sl. 2. Okopavanje graha

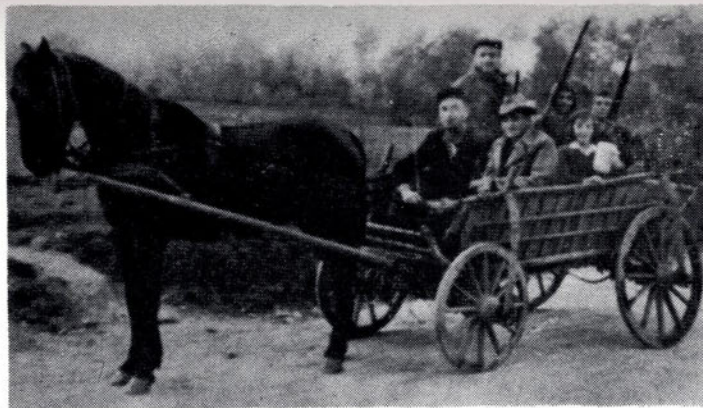

Sl. 3. Sijeno »bamnje« u »kuće«

Sl. 4. »Pušnica« za sušenje šljiva

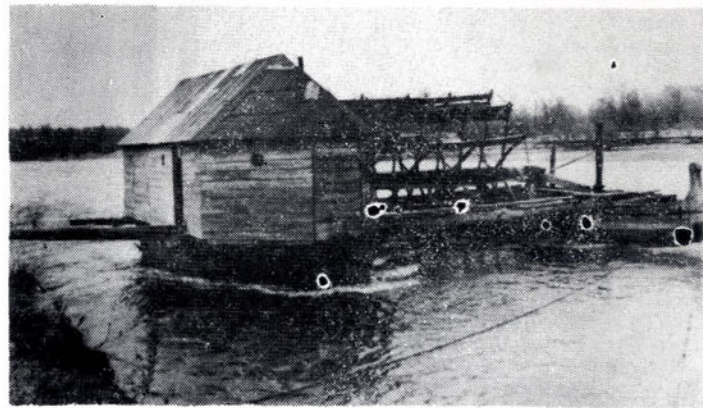
Sl. 1. Grupa lovaca iz Janje

Sl. 2. Članovi lovačkog društva u Janji (1957. god.)

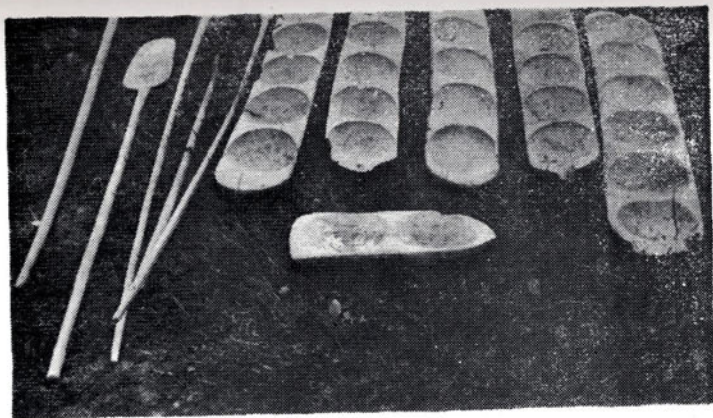

Sl. 3. Grupa ribara sa ulovljenim somom (1958. god.)

Sl. 4. Vodenica na Drini

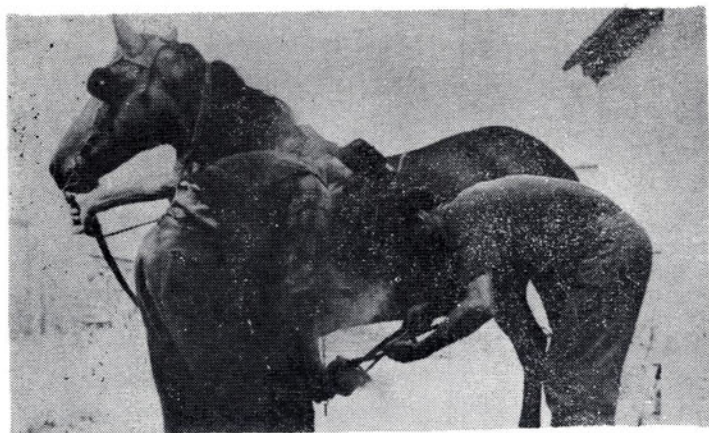

Sl. 1. Pekarski kalupi i pribor za vađenje hljeba iz pećnice

Sl. 2. Detalj iz kovačke radionice

Sl. 3. Potkivanje konja

Sl. 4. Opančarski alat i pribor

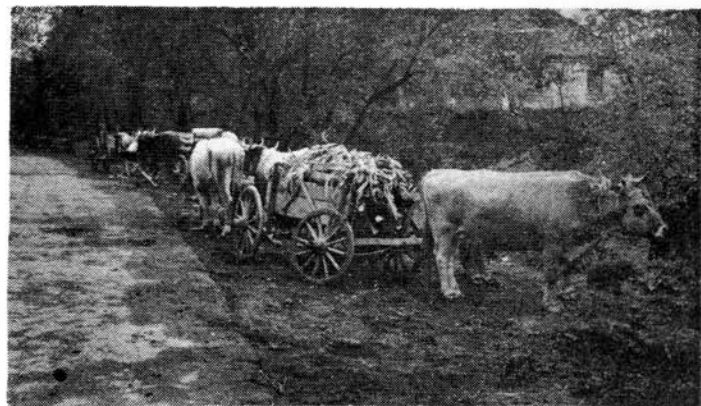
Sl. 1. Prevoz drva (fotos iz 1939. godine)

Sl. 2. Detalj sa pijace

Sl. 3. Na »drvenoj pijaci«

Sl. 4. Detalj sa »drvene pijace«

Sl. 1. Način zamotavanja glave kod starijih žena

Sl. 2. Grupa djevojaka u »zaru«

Sl. 3. Djevojka u muslimanskoj nošnji

Sl. 4. Grupa djevojaka u anterijama

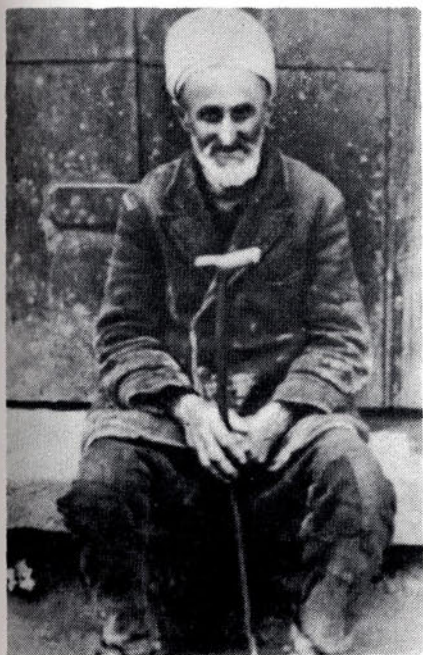

Sl. 1. Žene u dimijama i bluzama od kupovnog platna

Sl. 2. Stariji čovjek u čakširama od kupovnog platna

Sl. 3. Stariji čovjek u pantalonama i kaputu od kupovnog platna

Sl. 4. Žena u haljini i libadi